

**Марко ЛАЗОВИЋ, мастер
приправник, Привредни суд у Београду**

СТЕЧАЈ УСЛЕД ДУГОТРАЈНЕ НЕСПОСОБНОСТИ ЗА ПЛАЋАЊЕ – ПРОЦЕСНА ПИТАЊА

I Проблеми у пракси

У случају обуставе плаћања од стране стечајног дужника у трајању од најмање годину дана Народна банка Србије доставља обавештење надлежном суду о овој околности које представља основ за доношење решења о покретању претходног стечајног поступка по службеној дужности од стране суда. Даљи ток поступка зависи од чињенице да ли су овлашћени субјекти уплатили предујам одређен поменутиим решењем у року од шездесет дана.¹

Са полазном тачком у одредби закона, којом је предвиђена обавеза суда да по уплати предујма закаже рочиште ради расправљања о постојању стечајног разлога и одредби којом је прописано да овлашћени предлагачи могу положити предујам и тражити спровођење стечајног поступка, за почетак можемо указати на очигледну контрадикторност.² Наиме, предлагачи могу тражити спровођење стечајног поступка само предлогом а не конклюдентним радњама као што је уплата предујма. Мишљења смо стога да су предлагачи дужни да доставе и уредан предлог уз извршену уплату предујма, а посебно због чињенице да се на даљи ток поступка, након уплате предујма, примењују одредбе Закона о отварању и спровођењу стечајног поступка па и одредбе о подношењу

1 Закон о стечају (*Службени гласник РС*, бр. 104/2009 од 16.12.2009. године, даље у фуснотама: ЗС), чл. 150–154.

2 ЗС, чл. 152 ст. 1 и 151 ст. 1.

уредног предлога прописане садржине. Поред ових постоје и други разлози који говоре у прилог потребе достављања предлога уз доказ о уплати предујма. Тако, примера ради, у једном броју предмета предлагачи су достављали само уплатницу као доказ о извршеној уплати предујма из које нису били видљиви подаци о уплатиоцу. Када се зна да је суд дужан да на рочиште заказано ради испитивања постојања стечајног разлога позове и предлагача, овде уплатиоца предујма, очигледно је питање како ће то учинити на основу слабо видљиве или нечитке копије уплатнице. Процесни разлози који упућују на закључак да би требало предвидети обавезу достављања предлога поред уплате предујма су пре свега овлашћење суда да наложи предлагачу уређење неуредног и непотпуног предлога, постојање могућности да повуку свој предлог и свакако разликовање оваквог предлога од обавештења које није и нема карактер предлога. У супротном ако бисмо сматрали предлог овлашћених предлагача обичним поднеском суд нити би могао да врати на уређење такав поднесак нити би могао да одбаци исти. Како ни обавештење није предлог, то суд не може да одбаци ни обавештење када су се стекли услови за такву одлуку. Обавештење само по себи не садржи никакав предлог и не може бити уподобљено његовим дејствима.

У вези са покретањем поступка по службеној дужности у нашем праву, можемо упоредити решење хрватског Стечајног закона.³ Решавајући овај економски проблем (проблем великог броја привредно неактивних и презадужених субјеката), у сличном поступку, хрватско право предвиђа да пореска управа доставља суду захтев за покретање скраћеног стечајног поступка као фазе која претходи претходном и стечајном поступку. Поред тога, посебно предвиђа и овлашћење суда да одбаци овај захтев уколико пореска управа не уплати предујам. Овлашћени предлагачи су након донетог решења о покретању скраћеног стечајног поступка дужни да доставе предлог и изврше уплату предујма. У супротном, суд ће по службеној дужности донети решење о покретању и закључењу стечајног поступка. Уколико нема услова за доношење овог решења суд обуставља скраћени поступак и доноси решење о покретању претходног или стечајног поступка. Супротно томе, наш закон садржи одредбу којом обавезује суд да у сваком случају достављеног обавештења, по службеној дужности покрене претходни стечајни поступак без могућности да када су испуњени услови одбаци исто.⁴ Од каквог је значаја одредба да је суд овлашћен да одбаци захтев у законом предвиђеном случају говоре следећи примери српске судске праксе у вези са непостојањем могућности одбачаја обавештења централне банке.

3 Стечајни закон (*Народне новине – Службени листи Републике Хрватске*, бр. 44/96, 29/99, 129/00, 123/03, 82/06 и 116/10).

4 ЗС, чл. 150 ст. 4.

У пракси се дешавало да је централна банка достављала два обавештења о истом правном лицу након чега је суд донео два решења о покретању претходног стечајног поступка. Проблем литиспенденције био би решен одбачајем каснијег предлога, међутим обавештење није предлог.

Одредбама Закона о стечају је предвиђена обавеза суда да по пријему предлога са истовремено поднетим планом реорганизације покрене претходни стечајни поступак и оглас објави између осталог у Службеном гласнику РС и најмање три високотиражна дневна листа. Проблем који се јавља јесте чињеница да је претходни поступак већ у току, те суд не може покренути још један претходни поступак. Мишљења смо да би суд требало да сачека до истека рока од шездесет дана након чега треба да поступи по предложеном плану реорганизације. Овај проблем, хрватско право је решило уметањем читаве једне фазе поступка пре покретања претходног поступка. Када би наше право пошло од таквог примера, не би дошло до међусобног искључивања одредаба закона.

У теорији је већ довољно расправљан проблем поступања суда у односу на обавештења која се односе на удружења грађана над којима, према посебном закону који уређује њихов престанак, није могуће спровести стечајни поступак. Суд је доносио решење којим је одбацивао обавештење иако ово не садржи било какав предлог.

Накнадно одсуство стечајног разлога и вршење статусних промена услед којих стечајни дужник престаје да постоји, током трајања претходног стечајног поступка отворили су нове проблеме у пракси. Пре свега суд је везан својим решењем о покретању претходног поступка, те следствено томе исти мора обуставити. Међутим, упориште за ово решење не лежи нити у једној од одредаба Закона о стечају, док би у редовном стечајном поступку по предлогу овлашћених предлагача суд одбио предлог за покретање поступка уколико нису испуњени потребни услови.

Народна банка Србије је достављала судовима обавештења у којима је износ за који је рачун стечајног дужника блокиран гласио нула. Управо у оваквој ситуацији долазе до изражаја сви проблеми решења нашег закона. Поставило се питање у пракси да ли покренути претходни стечајни поступак по службеној дужности, након чега исти обуставити или по пријему обавештења ово одбацити или само констатовати да нису испуњени услови за покретање поступка стечаја. Мишљења смо да је последњи предлог целисходан, обзиром да обавештење није могуће одбацити, док се не покреће беспотребно претходни стечајни поступак када се унапред зна да се исти мора обуставити због непостојања стечајног разлога.

II Предлози решења

У циљу проналажења решења, пре свега одредбе упоредног права заслужују нашу пажњу обзиром да фаза поступка коју покреће пореска управа не ствара посебан проблем тумачења постојања два предлога за покретање и спровођење стечајног поступка. Такође, и овлашћење суда да одбаци захтев представља решење за низ проблема о којима је било речи. Чињеница да суд не покреће претходни поступак током трајања скраћеног поступка има за последицу избегавање преклапања два претходна поступка у случају подношења предлога са истовременим планом реорганизације.

Друго решење, које би долазило у обзир, основ своје идеје има у одредбама закона који уређује поступак стечаја над банкама и друштвима за осигурање.⁵ Како централна банка уређује, надгледа и унапређује несметано функционисање платног система, ова њена делатност може да послужи као основ за спровођење тзв. претходног поступка стечаја.⁶ Ово се може схватити тако да правна лица која се налазе у дуготрајној блокади утичу на платни систем и угрожавају његово несметано функционисање. Дакле, централна банка би могла да спроведе поступак до тренутка уплате предужја и да достави Агенцији за привредне регистре своје решење којим констатује, према подацима из обавештења (из своје евиденције), постојање дуготрајне обуставе плаћања. Овим решењем позвала би повериоце да изврше уплату предужја, а које би уместо обавештења објавила у једном високотиражном дневном листу, чиме би, имајући у виду садржину решења, начело јавности било боље заступљено. Поред тога, решење би било достављено регистру и стечајном дужнику, као и истакнуто на интернет страни Народне банке Србије. По истеку рока од шездесет дана, централна банка би донела решење којим констатује да ли је предужјам уплаћен те би спис, без одлагања, доставила надлежном суду на даљи поступак. Уплата предужја, непосредно извршена централној банци, могла би да покрије трошкове које ова има за објављивање огласа, односно решења којим се позивају повериоци да уплате предужјам. У супротном, могло би се предвидети да почетне трошкове сноси држава. Оваквим решењем био би искључен проблем литиспенденције обзиром да би могла да укине своје касније донето решење, без потребе да одбацује било какав предлог. У случајевима, када током трајања рока од шездесет дана за уплату предужја, стечајни дужник изађе из блокаде или услед статусних про-

5 Закон о стечају и ликвидацији банака и друштава за осигурање (*Службени гласник РС*, бр. 61/05, 116/08 и 91/10).

6 Закон о Народној банци Србије, чл. 4 тач. 9.

мена (које за последицу имају престанак стечајног дужника) банка не би достављала суду спис предмета, већ би се извршило само брисање забележбе у регистру. Проблем истовременог плана реорганизације, са друге стране, био би разматран тек по пријему предмета у суд и не би дошло до сукоба одредаба закона о претходном поступку.